

The Journal of Academic Social Science Studies



International Journal of Social Science

Volume 6 Issue 2, p. 139-147, February 2013

**TÜRKÜLERİN SOSYO-KÜLTÜREL DÜZENLEYİCİLİK
MİSYONU: KARS'TA "GELİN TERİFLEME"**

*THE SOCIO-CULTURAL COORDINATION MISSION OF FOLK SONGS :
"BRIDE PRAISE IN KARS"*

Yrd. Doç. Dr. Adem BALKAYA

Kafkas Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Abstract

Folk songs are always composed by force of emotional needs which are having contexts peculiar to themselves. Cognitive states, such as excitement, enthusiasm, love, sorrow, expectation, etc..are the origins of folk songs. Although every folk songs are in any case composed by someone, the reason of its anonymising process in a short time and conveying to the memory of society is that the individual feels emotions catching his fancy in every performance. On the other hand, the society, aware of this impressive feature of folk songs, use folk songs as an internal dynamic to make systematic for individual in particular and for itself in general. The folk song is used to convey the information to individuals about society, family, social order, hierarchy, communication and interaction between individuals. This gains folk song socio-cultural coordination mission. In this study a folk song which is believed to be the best sample of this case has been compiled and analysed. This practice, presented such as on a theater stage, is known as

"bride praise" in Kars, featuring the suggestions of spokesman aiming to help bride in her new environment. On the other hand, it forms a social order and the other individuals remembers their duties and responsibilities thanks to this repetition. The performance of folk song has been recorded visually and the lyrics have been written after deciphering. Harold Dwight Lasswell's Mass Communication Theory, developed in compliance with linear communication, has used to analyse the reason of using folk song in such case and the different missions of folk songs have been pointed out.

Key Words: Folk song, Bride Praise, Mass Communication Theory

Öz

Türküler her zaman duygusal bir ihtiyacın gereği olarak ve kendilerine mahsus bağlamlarda doğarlar. Heyecan, coşku, sevgi, keder, beklenti vb. bilişsel durumlar türkülerin çıkış noktalarıdır.. Türkülerin illaki biri tarafından oluşturulmuş olmasına karşın kısa zamanda anonimleşmesi ve toplum belleğine aktarılmasının altında yatan sebep her icrada bireyin türküde kendine ait duygu parçalarını bulmasıdır. Bunun yanı sıra türkülerin bu etkileyici özelliğinin farkında olan toplum, özelde birey ve genelde kendi düzenini oluşturmada bir iç dinamik olarak türküyü kullanır. Fertlere toplum, aile, sosyal düzen, hiyerarşi, kişiler arası iletişim ve etkileşim bilgileri türkü kanalı kullanılarak iletilir. Bu durum türküye sosyal ve kültürel hayatı düzenleyicilik misyonu kazandırır. Bu çalışmada bu durumu en iyi örneklediğine inanılan bir türkü derlenerek incelenmiştir. Kars'ta düğünlerde "gelin terifleme" türküsü olarak bilinen ve aynen bir tiyatro sahnesinde canlandırılır gibi sahnelenen bu uygulamada toplum, sözcüleri aracılığı ile geline kimi telkinlerde bulunarak yeni düzene geçişte yardımcı olur. Bunun yanında toplumsal bir düzen sağlanır ve diğer fertler de bu tekrar sayesinde toplum içerisindeki görev ve sorumluluklarını hatırlarlar. Türkü icrası görsel olarak kayıt altına alınmış ve sözler deşifre edilerek yazıya aktarılmıştır. Neden böyle bir durumda türkünün kullanıldığı Harold Dwight Lasswell'in çizgisel iletişim anlayışıyla geliştirdiği Kitle İletişim Kuramı'na göre incelenerek açıklanmaya çalışılmış ve türkülerin farklı bir misyonlarına dikkat çekilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkü, Gelin Terifleme, Kitle İletişim Kuramı.

Giriş

Herhangi bir anın yahut sözün toplum belleğine aktarımında mevcut bağlam en önemli rolü oynar. Unutulmayan anlar çoğu zaman kendilerini ortamdaki ezgilere veya doğru orantılı olarak çoğu ezgi ve sözler de kendilerini ortamdaki olaylara borçludurlar. Zaman, mekan, duygu yoğunluğu, iletişimin cepheleri, söylenen sözler, ezgiler, okunma ve söylenme biçimleri vs. birlikte bağlamı oluştururlar. Bellek ancak bir bağlam eşliğinde etki yaratan olguları daha sonra hatırlamak üzere kaydeder. Örneğin toplum belleğinde kendine en çok yer edinen ve hemen herkes tarafından ezbere bilinen aşıklara ait şiirlere dikkat edilirse çoğunun karşılıklıma,

atışma anlarına ait veya duygu yoğunluğunun en üst düzeyde olduğu zamanların şiirleridirler. Zira olayın geçtiği uzam onu toplum belleğine kaydettirir. Türküler birey özelinden toplum geneline hemen her icra ortamında beraberinde böylesine bir bağlam yarattıklarından herkes tarafından ezbere bilinirler. Bu türkülerin üstlendikleri misyonlarla da ilgilidir. Türküler, içerisinden çıktıkları toplumun hemen her türlü ruhi durumunu, sosyal algısını, heyecanını, kabul veya retlerini, geçmiş ve geleceğini, sevincini, kederini, badirelerini vs. konu edinirler. Bunlar da doğal olarak bir bağlamı gerektirir. Türkü kavramı, “*duygu, düşünce, hayal ve birey ya da toplum olarak doğumdan ölüme kadar yaşanan, insan ve toplumda iz bırakan bütün olayları dile getiren, sevinçli ya da üzüntülü zamanlardaki coşku ve heyecanı yansıtan, kaynakları genellikle ozan, türkü yakıcı ve söyleyicisi kişilerden oluşan, hangi edebiyat şubesine ait ya da hangi biçim ve türde ortaya çıkmış olursa olsun halka mal edilerek anonimleşen, şölende, düğünde, toplantıda ve her türlü icra ortamında dillerden düşürülmeyen, icracısı, icra ortamı ve konusuna göre kendine has bir ezgiyle söylenen manzum ürünler* (Yakıcı, 2007: 44; Ayrıca Bkz. Bekki, 2004; Kaya, 2007; Boratav, 2000) ” olarak tanımlanır.

Türkü teriminden bahseden ve terimin geçtiği ilk yazılı eser Ali Şir Nevâî'nin Mizânü'l-Evzân adlı eseridir (Yakıcı, 2007:37-38). Eserde aruzun bazı kalıpları ile icra edildikleri bildirilir. Anadolu'da hece vezni ile ve sekizli üçlüklerle türkü adlı ilk metin Öksüz Dede'ye aittir. Türkü adıyla bilinen en eski parçaların on beşinci asrın başlarında Horasan'da ortaya çıktığı bilinir ve Anadolu'da en eski türkü örnekleri de on altıncı asırdan öteye götürülmemektedir (Dizdaroğlu, 1986: 258-259; Kaya, 2007:741-742).

I. Gelin Terifleme

Kars'ta yaşayan Azeri toplumunda düğünlerde neredeyse ritüel halini alan ve tiyatro gibi sahnelenen bir türkü söyleme geleneği vardır. Gelin kız evinden alınıp erkek evine getirildiğinde “yenge” denilen ve düğünde aktif rol alan bir kaç kadın tarafından gelinin başındaki örtü – kırmızı renklidir ve vala denir- birkaç yerinden tutularak kendine mahsus ezgisi eşliğinde aşağıdaki türkü söylenir ve teriflemeyi söyleyenler kız tarafından gelen yengelerden de hediye alırlar:

Gelin deyer hanı anam
Başımnan aldılar valam
Gaynananda senin anan
Anam hoş geldin hoş geldin

Gelin hoş geldin hoş geldin
Anam hoş geldin hoş geldin

Gelin deyer hanı atam
Goyunu yoh suya gatam
Gaynatanda senin atan
Anam hoş geldin hoş geldin
Nakarar

Gelin deyer hanı bacım
Başımnan aldılar tacım

Görümcende senin bacın
Anam hoş geldin hoş geldin
Nakarat

Gelin deyer hanı gardaşım
Garlı dağlar nasıl aşım
Gayın bey de senin gardaşım
Anam hoş geldin hoş geldin
Nakarat

Gelin deyer hanı emim
Su üzünde işler gemim
Gaynatan da senin emin
Anam hoş geldin hoş geldin
Nakarat

Pencere dolu gaşıhdı
Gelin bu eve yaraşıhdı
Gelin anan acıhlıdı
Anam hoş geldin hoş geldin
Nakarat

Gelini bindirdiler ata
Gönderdiler ziyarata
Gelinin başmağı goyun
Gelin bugün beynen yata

Türkü de ilk olarak kendisinden ayrılmada en çok güçlük çekilen anne için bir karşılık bulunur. Anne arketipi bilişsel anlamda "dişinin sihirli otoritesi, aklın çok ötesinde bir bilgelik ve ruhsal yücelik, iyi olan, bakıp büyüten, taşıyan, büyüme, bereket ve besin sağlayan, sihirli dönüşüm ve yeniden doğuş yeri, yararlı içgüdü ya da itki, gizli, saklı, karanlık olan, uçurum, ölümler dünyası, yutan, baştan çıkarıcı ve zehirleyen, korku uyandıran ve kaçınılmaz olan (Jung, 2012: 22)" kavram/duyguları beraberinde getirir. Genç kızıktan gelinliğe -bir sonraki eşikte anne- geçiş anneden ayrılmayla birlikte kız için hem kendisi ile eşleştirdiği, rol-modelinden, desteğinden veya annenin iktidarından ayrılmaktır. Bu türden durumlar ancak yeni anne/kaynana ile telafi edilebilir. Kaynana gerçek annenin arketipsel örtüştüğü bir kişidir, eksilen otorite/iktidar yahut her durumda başvurulacak güvenilir bir kaynana ile dolacaktır bu aynı zamanda kaynana için daha başlangıçta toplum tarafından verilen bir statü anlamı da taşır, gelin baştan uyarılır. Daha sonra bu sırayı baba, kardeşler, amcalar takip edecek ve her bir eskinin yerine yenisi telkin edilecektir. Baba ile birlikte maddi sahiplikler hatırlanır. Toplumun babadan beklediği mal varlığını veya kısaca geçimi sağlamaktır. Kız kardeşin geçtiği bentte güzellik, erkek kardeşin geçtiği yerde yardım ve yalnız bırakılmama hatırlanır. Ancak görüldüğü üzere her bir eksilen yenisi ile değiştirilir. Rol veya statü aynı kalmakla beraber değişen yalnızca isimler ve yakınlıklardır.

Başka yerlerde de benzer uygulama ve türkülere rastlamak mümkündür. Benzer bir türkü de şöyledir: "*Kadınlar gelini görmeye gelirler. Gelin de orada bulunanların ellerini*

öper. Oğlan evinin kadınları tarafından dışarı çıkarılarak öğüt vermek amacıyla türkülerle övülür.

*Gelinin giydiği çizme
Çizmenin tabanı yazma
Gelinim mehleyi gezme
Hoş geldin gelin kadın*

*Gelin geldin evimize
Sevgi düştü gönümüne
Bi yalnız oğlumuz
Hoş geldin gelin kadın*

(Santur, <http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/27.php>)

Anadolu sınırlarında değil Kerkük'te veya Kıbrıs'ta da benzer karşılama uygulamaları yapıp türküler söylenmektedir: “Güvey evine varan gelin, kayınpederinden armağan almadıkça attan inmez, isteği yerine gelince attan inerdi. Gelin koca evine bağlansın ve uyum sağlasın diye, gelin evinden bir çivi veya kazığın alınarak, damadın evine çakılması, çok yaygın bir gelenektir. İki taraftan tutulan gelin, güveyin evinin dış kapısından sağ ayağını atarak içeri girer. Bu sırada güvey sağdıçları ile birlikte evin damına çıkar; gelin avluya girince, yukarıdan madeni para ile karıştırılmış şeker, lokum, ceviz, badem, kuru üzüm saçılır. Bunlar çocuklar tarafından kapaşılır bu sırada güveyin anası ve kız kardeşlerinin gelinin önünde oynamaları adettendir. Özellikle güveyin anası bir elinde ayna, diğerinde kevgir olmak üzere, şu tekerleme eşliğinde oynar;

Ev seniv eşik seniv (Ev senin eşik senin)

Dördeki beşik seniv (dör: Kerkük evlerinde büyük oda)

(Saatçi, 1987: 324; Kıbrıs için Bkz. Saraçoğlu, 1985)

II. Bir Tür İletişim Aracı Olarak Türkü

Bireye çoğu zaman nasihat, telkin vb. kavramlar altında başka bir birey veya içinde yaşanılan toplum tarafından dışarıdan konulan kurallar, temelde toplum sürerliliğini ve düzenini amaçlıyor olsa da birey için bu durum bir tür sınırlamadır. Toplum kendisini var eden kimi nomosları, normları, bireyler arası çeşitli kombinezonları, statü-rol eksenindeki hiyerarşiyi sağlamada iç dinamiklerini harekete geçirir ve bireyleri uyumu bozmaktan men ettiği gibi uyumun devamına katkıda bulunanı da taltif eder. Bu durumda birey aidiyet mefhumu ile bağlandığı sosyal yapıya uymak için gerekli pratikleri yapıp kabul görmeyenlerinden kaçınmalıdır. Bahsedilen durum daha çok bilişsel süreçte spontane bir şekilde yaşanır ancak bilişsel süreçten pratiğe döküldüğünde yukarıda belirtilen argümanlar harekete geçer. Durkheim insanı “çok geniş olmakla birlikte belirlenmiş, sınırlandırılmış bir alanda yaşamak üzere programlanmış bir varlık (Durkheim, 2010:74)” olarak tanımlar. Sınırlama, men, nasihat veya telkin daha kaostan kozmosa geçişte hemen bütün kozmogonilerde yasak meyve motifi ile ilkelden modern bireye kadar art bir gönderimle kozmosta başıboş bırakılmadığını izah için işlenir. Bu durum bireyin sınırları ve davranış edimleri için ilk adım özelliğindedir ve aynı zamanda bireyler arası iletişimin de başlangıcıdır.

İletişim kabaca dört temel öğeden oluşur; alıcı, verici, mesaj ve mesaj kanalı. İletişimi gerçekleştirecek olanlar iletmek istediklerini farklı yöntemlerle karşı tarafa iletirken iletmek istediklerinin alıcı tarafından en iyi şekilde algılanmasını amaçlarlar. Zira iletişimden maksat alıcıdaki edilgenliği sağlamaktır. Özellikle sosyoloji ve siyaset biliminde konuyla ilgili birçok kuram geliştirilmiştir. Bu kuramlardan biri de Harold Dwight Lasswell'in çizgisel iletişim anlayışıyla geliştirdiği Kitle İletişim Kuramı'dır (Çoban <http://www.onurcoban.com/2011/09/lasswell-modeli.html>). Lasswell, özellikle siyaset bilimi içerisinde *Kim, Neyi, Ne Zaman, Nasıl Elde Eder*, sorularına verilecek cevaplar yoluyla iletişimi en üst düzeyde analiz edebilmeği amaçlamıştır. Lasswell kuramında iletişimin aşamalarını doğrusal bir çizgi ile;



şeklinde ifade eder (Çubukçu, 2006). Ortada iletişimsel bir pratik varsa kim, neyi amaçlayarak, nasıl bir etki bırakmak isteyerek, kime, neyi, nasıl iletmıştır gibi sorular eldeki türkü metnine uygulandığında, metnin hem bir dramaturji özelliği ile canlandırıldığı hem de iletişimin sağlanma zamanı, muhatabı ve içeriği de düşünülerek sosyal tabakaların en küçük birimi olan aile kurumunu oluştururken toplumun yukarıda belirtilen dinamiklerinin nasıl aktivite edildiği daha kolay anlaşılacaktır. Türkü, daha önceden belirlenmiş olan oyuncular tarafından sahnede canlandırılmakta ve aile kurumuna adım atmak üzere olan geline bazı telkinleri içermektedir. Bu telkinlerin damat yerine gelin üzerinde odaklanması ayrıca dikkate değer ve üzerinde durulması gereken bir konudur.

Kim, iletinin kaynağını bildirir. Bu kaynak rastgele seçilemez ve beraberinde güvenilirliği ve biliyor olmayı yani tecrübeyi gerektirir. Özellikle sosyal açıdan bir iletişimde ve aktarımda kaynaklık edenin daha önceden belirtilen ve telkin edilecek durumları yaşamış olması beklenir. Türkü örneğinde *kimi* karşılayan, aslında mevcutlu toplumun kendisidir ancak sözcülüğünü “yenge” denilen yaşlı kadınlar yapar. Yengeler daha önceden bu durumu yaşamış, kendilerine aktarılmayla da kalmayıp iletilenlerin doğruluğunu bizzat yine kendi yaşantıları ekseninde tatbik edebilmişlerdir. Bu durum yengeler için henüz aile kurumunu gerçekleştirmemiş olan geline karşı üst bir statüdür. Bu statü onlara bu telkinleri yapma başka bir değişle bu rolü oynayabilme, sahnede canlandırma fırsatı vermekle kalmaz, iletinin sağlıklı olabilmesi için lazım olan inandırıcılığı da kazandırır. Erving Goffman, günlük insan davranışları ve başkalarının birey üzerinde nasıl etki de bulunduğu izah için herkesi bir rol ile ele alıp insan davranışlarını tiyatro sahnesinde çözümlenmeye çalışır (Wallace, Wolf, 2012: 319). Kinetik bireyin gerçekleştirdiği her türlü pratik/davranış onun toplum içerisindeki rol-statüsünün aktivitesidir. Sosyolojik anlamda rol kavramı Ralph Linton tarafından kullanılmaya başlanmış ve bireylerin veya grupların karşılıklı davranış örüntüleri arasında bireyin sahip olduğu pozisyon statü ve bu statünün dinamik hali olan her türlü hak, ödev veya görevin gerçekleştirilmesi de rol olarak tanımlanır (Kızılcılık, 1994: 111). Hayatın kendisinin bir tiyatro sahnesi olduğu varsayımından hareketle günlük yaşamda gerçekleştirilen durumların da bu tiyatronun içerisindeki roller olarak algılanır. Ancak her ferdin rolünü belirleyen toplum tarafından kendisine verilen statüdür.

Ne dedi veya *neyi*’i karşılayan eldeki türkünün art gönderimleridir. Türkü metni geline aileyi tanıtmakla kalmaz sosyal açıdan yeni bir düzenin, yeni bir hiyerarşinin veya beklentilerin neler olduğunu açıklayan, yukarıda izah edilen sınırları ve bundan sonra uyulacak

ödevleri bildiren telkinler ve nasihatler dizgesidir. Türküde gelinin ayrıldığı eve, aile bireylerine vb. her şeye karşılık olarak yenileri sunulur. Gelinin ayrıldığı annesinin yerine kayınvalidesi, babasının yerine kayınbabası, kardeşleri için kayınları, kız kardeşleri için görümceleri, evi için geldiği yeni ev verilir. Bu durum sonsuz bir yolculuktaki kahramanın bu geçiş dönemi ile birlikte bir eşiği atladığı şeklinde yorumlanabilir (Campell, 2010: 94). Gelin bu eşiği atladığında veya atlayabildiğinde yaşamına kaldığı yerden yeni bir düzenle devam edebilecektir. Türkü burada kahramanımıza bu eşiği en az hasarla atlama imkânı ve önerisi sunar.

Hangi kanalla veya araçla sorularını karşılayan cevap ise türkü/sözdür. Ancak bu türkü/söz bilinmeyen bir zamanda ve bilinmeyen bir el tarafından dramaturglukla hazırlanmış, her türlü bağdaşıklığı içeren ifadeler ile işlenmiş, belirli bir sahne tarafı ve icra zamanı olan bir türkü/sözdür. Türkü aslında her şeye muktedir olan sözün kimi kumaşlardan örülü bir elbiseyle sahnelenmesidir. Mitik anlatılardan dini söylemlere kadar hemen her şeyde en başta sözü görürüz. Yaratım veya idare söz ile başlar, yazıya aktarılsa dahi her okuyan onu yazıdan söze dönüştürmek suretiyle anlar. Sözün bu kadar gücü varken Jacques Ellul, hiçbir şey söylemeksizin konuşmanın da sözü bitirdiğini iddia eder (Ellul, 2012: 197). Söz güçlüdür ancak boş yere sözü kullanmanın hiçbir faydası olamaz. Bu nedenle kimi sözler üzerlerine farklı unsurlardan veya farklı renklerden elbiseler dikilerek veya bir dramaturgun elinde sahnelenmek üzere hazırlanan dramalara dönüştürülerek servis edilir. Türküler bu elbiselerin ve renklerin ta kendileridir ve sözü her türlü bağdaşıklık ve bağlam içerisinde her defasında yeni anlamlandırmalarla iletir. Bir iletişim kombinasyonunda sadece muhatabı değil, aynı bağlamda yer alan her şeyi ve herkesi etkiler. Türkünün bu özelliği toplum tarafından başlangıçtan beri tecrübe edilmiş ve ritüelin içerisine yerleştirilmiştir. Aktarımından mutlak etkilenme beklendiğinden pratikte türküden yararlanılmıştır.

Kime, mesajın muhatabı ve iletilmek istenen her türlü anlamsal, bilişsel veya pratiksel olguları alacak olanı yani gelini karşılar. Gelin tikel anlamda bu alıcıyı oynarken makro düzeyde temsil ettiği kitlenin her seferinde tekrarlanan aynı sahnedeki rolünü icra eder. İletilen mesajlar ile sonradan etken hale gelecek olan şimdiki edildir. Türkü kanalı ile kendisine tevdi, dikte veya tavsiye edilen mesajları daha erkek evine -ki burası artık erkek evi değil kendi evi olmak üzeredir- girmeden özümser. Yeni oluşturulan bu kurumun düzeninin temelinde gelinin mutlu olması gerekir. Zira evi diğer evlere göre mahrem kılacak veya başkaları için sınırlayacak olan gelindir. Dişi kuşun mutluluğu, azmi veya kabulleri yuvanın geleceği için mühimdir.

Beklenen etki, gelinden türkü kanalı ile istenen olguların kabulü sayesinde toplumsal bir nizam oluşturmaktır. Sadece dramatik tarzda yapılan ferdi bir durum olmaktan ziyade kendinden öncekilerin devamı ve kendinden sonrakilerin örneği niteliğinde bir düzen sağlamak amaçlanmaktadır. Bu toplumun kendince bir denetleme yolu seçerek, iç dinamiklerini aktivite etme ve sosyal bir olumlama hareketidir. Türkü burada bu amaca hizmet eden ve istenen etkiyi ve beklentiyi karşılayacak bir araçtır. J.L. Austin, John R. Searle ve H.P. Grice'nin ortaya attığı ve Mary Louise Pratt tarafından geliştirilen söylem/speech-act kuramına göre bir konuşma üç eylem türünü doğurur. Bu eylem türlerinden üçüncü ve sonuncusu dinleyende korku, inanma, yürekleme gibi etkiler yaratan "etkisöz eylemi/perlocutionary"dir, sezdiri ve işbirliği kavramlarını da içerir (Ong, 2003:199). Türküye muhatap olan gelin kendisine aktarılan içerikten muhakeme veya direkt kabullenme yolu ile kimi edimler sağlar. Ayrıldığı anne, baba, kardeş, ev, yurt vs.nin her birini aynı değerdeki yenileri ile örtüştürür. Bu hem

güven kazanma hem korkuyu yenme hem de düzeni bozmama için gereklidir. Türküden beklenen temel etki de işte tam budur.

Sonuç

İnsanın önemli geçiş dönemlerinden biri olan evlenme ile birey yeni bir hayata adım atar. Bu yeni hayat düzenine geçen birey, sözlü anlatılarda karşımıza çıkan bir tür kahramana benzetilebilir. Kahraman yolculuğu esnasında kimi caydırıcı veya men edicilerle mücadele etmek zorundadır. Kahramana bu yolculuğunda nasıl arkadaşı yahut özel eşyalari vs. yardım ediyorsa gelin için de bu eşiğin atlanmasında yol gösterecek ve yardım edecek bir şeyler olmalıdır. Gelin terifleme türküsü işte bu yardımın toplum ağızından iletilmiş halidir. Türkü vasıtasıyla geline her konuda yardım edecek telkinlerde, öğretilerde bulunulur. Türkü, iletişimin amacına ulaşması ve beklentilerin en üst düzeyde gerçekleşmesi için bir misyon üstlenir. Toplumsal düzen türkü aracılığı ile sadece geline değil daha önce gelin olmuş veya olacaklar için de bir tekrar anlamı taşır. Bu durum toplumun kendi iç dinamiğidir ve gerekli görülen hallerde spontane işlevsellik kazanır, kurallar yenilenmiş olur. Beklentisi yüksek olan ve mutlak etki beklenen böyle bir sosyal olumlamada türkülerin beraberlerinde oluşturdukları/oluştukları bağlamlarının, sözlerinin ve ezgilerinin kudretinden yararlanmıştırlar. Çünkü türküler özellikle hissi bağlamlarda en üst görevi yerine getirecek kudreti barındırırlar. Örneğin bir savaş, deprem, sel, yangın, istila vb. toplumu derinden etkileyecek her türlü olgu türkü sayesinde üst bir ifade ile dile getirilebilir. İhtiyaç duyulan bir canlanma veya harekete geçme bu türden ezgilerle daha kolay sağlanabilir. Bu nedenle türkülere yalnızca duygu ifade aracı değil toplumu sosyal ve kültürel anlamda düzenleme misyonları açısından da bakmak gerekir.

KAYNAKLAR

- BEKKİ, S. (2004) *Baş Yastıkta Göz Yolda/Sivas Türküleri*, Kitabevi Yayınları: İstanbul.
- BORATAV, P. N. (2000) *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, Gerçek Yayınevi: İstanbul.
- CAMPELL, J. (2010), *Kahramanın Sonsuz Yolculuğu*, (çev.Sabri Gürses; Yay. Haz. Mustafa Küpüşoğlu), Kabalıcı Yayınları: İstanbul.
- ÇUBUKÇU, H. (2006) "Kişilerarası İletişimde Devingenlik: Yeni Bir İletişim Modeline Doğru", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. 23/1, 75-87.
- DİZDAROĞLU, H. (1968) "Halk Şiirinde Türler", *Türk Dili Türk Halk Edebiyatı Özel Sayısı*, S. 207, Aralık, s.168-293.
- DURKHEİM, E. (2010) *Ahlak Eğitimi*, (Çev. Oğuz Adanır), Say Yayınları: Ankara.
- ELLUL, J. (2012) *Sözün Düşüşü*, (Çev. Hüsamettin Arslan), Paradigma Yayınları: İstanbul.
- JUNG, C. G. (2012) *Dört Arketip*, (Çev. Zehra Aksu Yılmaz), Metis Yayınları: İstanbul.
- KAYA, D. (2007) *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Sözlüğü*, Akçağ Yayınları: Ankara.
- KIZILÇELİK, S. (1994) *Sosyoloji Teorileri*, Cilt 2, Yunus Emre Yayıncılık: Konya.
- ONG, J. W. (2003) *Sözlü ve Yazılı Kültür*, (Çev. Sema Postacıoğlu Banon), Metis Yayınları: İstanbul.
- ONUR, Ç. "Lasswell Modeli", <http://www.onurcoban.com/2011/09/lasswell-modeli.html> (Erişim. Tar. 07.11.2012)

- SAATÇI, S. (1987) “Kerkük Folklorunda Düğün Geleneği”, *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, IV. Cilt Gelenek, Görenek ve İnançlar*, Başbakanlık Basımevi: Ankara.
- SANTUR, M. E. “Evlenme Adetleri”, <http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/27.php> (Ertar. 30.11.2012)
- SARACOĞLU, E. (1985) “Kıbrısta Köy Düğünler ve Manileri”, *Türk Halk Edebiyatı ve Folklorunda Yeni Görüşler*, (Haz. Feyzi Halıcı), Güven Matbaası: Ankara.
- WALLACE, R. A. ve Alison Wolf (2012) *Çağdaş Sosyoloji Kuramları Klasik Geleneğin Genişletilmesi*, (Çev. Leyla Elburuz ve M. Rami Ayas), Doğu Batı Yayınları: Ankara.
- YAKICI, A. (2007) *Halk Şiirinde Türkü, Tanım-Tasnif-İnceleme- Metin*, Akçağ Yayınları: Ankara.